

Araştırma Makalesi/Research Article**Türkiye Bursları Kapsamında Öğrenim Gören Uluslararası Öğrencilerin Üniversite Yaşamına Uyum: Bir Devlet Üniversitesi Örneği***Adaptation of International Students Studying Under the Scholarships of Turkey Into the University Life: The Case of A State University***İbrahim Güray YONTAR*****Öz**

Uluslararası öğrenci, kendi ülkesinden eğitim görme amacıyla ayrılan ve bu süreç boyunca eğitim gördüğü ülkede yerleşik halde bulunan öğrenciye denilmektedir. Dünya genelindeki üniversiteler sahip oldukları öğrencilerin kimliklerini çeşitlendirip bu amaçla uluslararasılaşmayı kendilerine amaç edinmişlerdir. Bu amaçla üniversiteler belli kotalarla uluslararası öğrencileri öğrenim süreleri boyunca eğitim süreçlerine dâhil etmektedir. Uluslararası öğrenciler ise sosyo-kültürel olarak üniversite ortamına çeşitlilik kazandırmaktadır. Türkiye’de İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan 2016 yılı göç raporunda 2016 - 2017 yılında Türkiye Burslarından yararlanan uluslararası öğrencilerin sayısının 3.995 olduğu ifade edilmiştir. Veriler toplu olarak incelendiğinde ise ülkenin her geçen yıl daha fazla uluslararası öğrenciye ev sahipliği yapmakta olduğu görülmektedir.

Kendi kültürel kodlarıyla daha yaşanabilir bir ülkeyi bırakıp farklı bir sosyo-kültürel yapının bulunduğu ülkeye öğrenim görme amacıyla giden uluslararası öğrenciler eğitim süreçleri boyunca birtakım sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Bu çalışma Dokuz Eylül Üniversitesi’nde 2017- 2018 eğitim döneminde lisans veya yükseköğrenim düzeyinde öğrenim görmekte olan Türkiye Burslarından yararlanan uluslararası öğrencilerin yaşadığı dil, maddi, sosyo-kültürel ve akademik alanlardaki uyum sorunlarının tespit edilmesine odaklanmıştır. Ayrıca bu sorunlara yönelik getirilebilecek çözüm önerileriyle kamu – özel ve sivil ortakların bilgilendirilip uluslararası öğrencilerin sorunlarının en aza indirilmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dokuz Eylül Üniversitesi, Uluslararası Öğrenciler, Uyum Sorunları, Eğitim ve Ekonomik Gelişme.

Abstract

The international student refers to a student who leaves his own country in order to receive education and becomes a permanent resident of the country in which he/she is educated. The universities around the world have aimed to diversify the identity of their students and to

Geliş Tarihi/Received: 29.04.2019 - Kabul Tarihi/Accepted: 23.05.2019

* Doç. Dr. Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi Bölümü, İzmir/Türkiye, guray.yontar@deu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7400-0260.

internationalize for this purpose. For his purpose, universities include international students in their educational processes with specific quotas during their periods of study. International students bring diversity socially and culturally to the university environment. In the migration report issued by Ministry of Interior Directorate General of Migration Management in 2016, it is stated that the number of students who benefit from the scholarships of Turkey is 3.995 in 2016-2017 in Turkey. When the data is analyzed collectively, it is seen that the country is hosting more international students every year.

International students who leave a more livable country in terms of their own cultural codes and go to country with a different socio-cultural structure for education face some problems during their education. This study focuses on the identification of adaptation problems in language, material, socio-cultural and academic areas experienced by international undergraduate or graduate students who study in Dokuz Eylül University and benefit from the scholarships of Turkey in 2017-2018 academic year. Furthermore, it is aimed to inform the public - private and civil partners to minimize the problems of international students with the solutions that can be brought for these problems.

Keywords: Dokuz Eylül University, International Students, Adaptation Problems, Education and Economic Development

GİRİŞ

Uluslararası ve ulusal alanda yapılmış olan araştırmalar uluslararası öğrencilerin gittikleri ülkelerde gıda, hava durumu, finansal düzenleme, sağlık hizmetleri, konaklama ve yerel dille ilgili birtakım zorluklar yaşadığını ortaya koymaktadır. Uluslararası öğrenciler ilk olarak öğrenim görmek için geldikleri ülkenin sosyal ve ekonomik hayatına uyum sağlamaya çalışmaktadırlar. Uyum sağlayan ve toplumla bütünleşen öğrencilerin akademik ve sosyal hayatları daha rahat geçmekteyken yeni ortama uyum sağlayamayan uluslararası öğrenciler ise eğitim hayatları boyunca bazı psikolojik sorunlar yaşamaktadır. Kafa karışıklığı, hastalık, yalnızlık, anksiyete, öfke, izolasyon, düşük motivasyon ve hatta özgüven eksikliğine kadar giden bu psikolojik sorunlar nedeniyle öğrenciler yoğun psikolojik baskı altında kalmaktadır.

Son dönemlerde gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasında saygınlığı önemli ölçüde artan Türkiye yükseköğretimde tercih edilir ülkelerin başında gelmektedir. Özellikle Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı ve TÜBİTAK tarafından verilen burs ve teşvikler sayesinde her yıl onlarca uluslararası öğrenci eğitim amacıyla Türkiye'ye gelmektedir.

Ulusal düzeyde yapılan bazı araştırmalar Türkiye'ye gelen uluslararası öğrencilerin eğitim hayatının tamamında veya bazı evrelerinde çeşitli uyum sorunları yaşadığını göstermektedir. Bu açıdan bakıldığında Dokuz Eylül Üniversitesi'nde öğrenim gören Türkiye bursları kapsamındaki uluslararası öğrencilerin uyum sorunlarının varsa tespit edilerek çözüme kavuşturulması gerek üniversite gerekse ülke açısından yararlı olacaktır. Ortaya konulacak çözümler hem ülkenin itibarını hem de uluslararası öğrencilerin sayısını arttıracaktır. Uluslararası öğrencilerin ülkemize tam anlamıyla uyum sağlamaları, eğitim gördükleri şehirler hakkında olumlu düşünceler edinmeleri ve eğitimlerini tamamlamış bireylerin gönüllü kültür taşıyıcıları olarak ülkelerine geri dönmeleri Türkiye açısından büyük bir önem teşkil etmektedir.

Uluslararası Öğrencilerin Ülkeler Açısından Önemi

Uluslararası öğrenciler eğitim amacıyla sınırları aşan öğrencilerdir. BM Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) ve Avrupa İstatistik Ofisi (EUROSTAT) genel olarak benzer şekilde uluslararası öğrencileri, kendi ülkesinde ikamet etmeyen veya başka bir ülkede önceki öğrenimlerini alan kişiler olarak tanımlamaktadır. (OECD, 2014)

Uluslararası öğrenciler öğrenim gördükleri üniversitenin bulunduğu ülkenin mali refahına kısa ve uzun vadede büyük bir katkı sağlamaktadır. Teorik olarak uluslararası öğrencilerin eğitim gördükleri devlete sınırlı düzeyde etkileri olduğu yönünde çalışmalar bulunsun da (Card, 2005: 24-25) bu öğrenciler eğitim süreçlerini bitirdikten sonra mevcut ülkede bir istihdam kaynağı yaratabilmektedir. Hukuken imkan tanındığında yerel düzeyde mesleklerini icra etmeleri sonucunda vergi gelirlerine katkı sağlaması ve nüfus artış hızı düşük ülkelere giden öğrencilerin genç nüfusu arttırması gibi olumlu etkilerinin de olduğu görülmektedir (OXFORD Economics, 2013: 19-21).

Örneğin Amerika Birleşik Devletleri'nde uluslararası öğrencilerin sisteme önemli bir katkısının olduğu görülmektedir. Amerika'da uluslararası lisansüstü öğrencilerin sayısında meydana gelen %10'luk bir artışın patent başvurularında %4,5'lik bir artış ile ilişkilendirildiği görülmektedir (Chellaraj vd., 2008: 450).

Amerika Birleşik Devletleri'nde uluslararası öğrencilerin kampüs dışı harcamaları da devlet için önemli bir gelir kalemi olarak göze çarpmaktadır. Amerika'da uluslararası öğrenciler her yıl 22 milyar dolar para harcayarak ekonomiye katkıda bulunurken, bu öğrenciler en çok oyun endüstrisi, film endüstrisi ve spor sektörünü canlandırmaktadır. Massachusetts eyaleti ise uluslararası öğrencilerinden yılda yaklaşık 1,5 milyar dolar gelir elde etmektedir (Hegarty, 2014: 227).

Amerika Birleşik Devletleri'nde uluslararası öğrencilere yönelik yapılan araştırmaların bir benzeri ise İngiltere'de yapılmıştır. Buna göre 2015 yılında Avrupa Birliği ve Avrupa Birliği'nin dışındaki ülkelere gelen uluslararası öğrencilerin sayısı İngiltere'de üniversitelere kayıtlı öğrencilerin %19 unu oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin ise çok çeşitli mal ve hizmetlere yönelindikleri görülmektedir. Örneğin;

- 2015 yılında uluslararası öğrencilerin ve onların ziyaretçilerinin yaptığı kampüs dışı harcamalar 25,8 milyar sterlin düzeyindedir.
- 2015 yılında İngiltere'de uluslararası öğrencilerin çeşitli sektörler için harcamaları da 750 milyon sterline ulaşmıştır. Bu sektörler içerisinde en çok paya sahip olan sektör de ulaştırma ve perakende sektörü olmuştur.
- Yine 2015 yılında İngiltere'de uluslararası öğrencilerin kampüs dışı harcamalarının yarattığı kazançtan yararlananların ödediği vergi gelirleri 1 milyar sterline ulaşmıştır. Bu rakam İngiltere'nin 31.700 hemşire ya da 25.000 polis memuru maaşının karşılığı olarak ifade edilmektedir (UK University, 2017).

Türkiye'de 2018-2020 orta vadeli programa bakıldığında kişi başına düşen milli gelirin genel olarak artma eğiliminde olduğu görülmektedir. Satın alma gücü endeksine göre hesaplanan bu gelir Avrupa Birliği üyesi ülkelerin %62'sine, OECD üyesi ülkelerin ise %59'una ulaşarak önemli bir ilerleme kaydetmiştir. (Orta Vadeli Program, 2018). Buna ek olarak Dünya Bankası verilerine göre ise Türkiye üst orta gelir düzeyinde olan bir

ülkedir (Dünya Bankası Verileri, 2017). Bundan dolayı orta gelir seviyesinde uzun süre kalan ülkelerin yaşadığı en önemli sorunların başında olan orta gelir tuzağına dikkat edilmesi gerekmektedir. İktisatçılar orta gelir tuzağını ülkelerin orta gelir seviyelerine geldikten sonra üst gelir seviyesine ulaşma evresini zor ve çetin bir evre olarak tanımlamıştır. Bu zor ve çetin evreye ise orta gelir tuzağı ismini vermişlerdir (Yıldız, 2015: 156). Üst orta gelir seviyesinde olan Türkiye'nin de orta gelir tuzağına düşme riski bulunmaktadır. Nitekim bu tuzağa düşmek istemeyen Türkiye'de belli başlı önlemler almaktadır (Savaşan, 2015). Orta gelir tuzağından kurtulmanın en önemli yollarının Arge ve inovasyon yatırımları (Atik, 2015: 169-171) olduğu düşünüldüğünde gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkelere bu araştırmaları gerçekleştirme yetisine sahip öğrencilerin elde edilmesi Türkiye için büyük bir önem teşkil etmektedir.

Yukarıdaki örneklerden de görüldüğü üzere son dönemlerde uluslararası öğrencilerin yaşadıkları kentlerde gelir yaratan bir değer oldukları da görülmektedir. Bu noktadan hareketle uluslararası öğrencilerin yaratacağı artı değerden daha fazla faydalanmak isteyen ülkelerin bu öğrencilerin yaşayacağı veya yaşama ihtimali olan sorunlarla daha fazla ilgilenmesi gerekmektedir. Özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ve orta gelir tuzağı tehdidiyle karşı karşıya olan bir ülke için bu durum daha önemli bir hal almaktadır. Belirtilen durumun yanı sıra uluslararası öğrencilerin bir anlamda kültür elçisi de olması Türkiye'nin uluslararası alanda tanıtımına ve prestijinin artmasına büyük katkı sağlama potansiyelini içinde barındırmaktadır.

Türkiye'deki Uluslararası Öğrenciler

Dünya'daki gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler gibi Türkiye de uluslararası öğrencilere büyük önem vermektedir. Bu kapsamda yükseköğretim bilgi sistemi içerisinde 2013 yılından bu yana uluslararası öğrencilerin bilgileri saklanmaktadır.

Türkiye'de bulunan 185 Üniversite'nin 2016 - 2017 öğretim yılında kayıtlı uluslararası öğrencilerinin sayısına bakıldığında 71854'ü erkek, 36222'si kadın olmak üzere toplamda 108076 adet uluslararası öğrenci olduğu görülmektedir. Bu öğrencilerin ise 702'si erkek 423'ü kadın olmak üzere 1125 tanesi Dokuz Eylül Üniversitesi'nde eğitim görmektedir. Dokuz Eylül Üniversitesinde eğitim gören öğrencilerin büyük çoğunluğunu Azerbaycan, Bulgaristan, Afganistan, Almanya, İran, Yunanistan ve Kuzey Kıbrıs'tan gelen öğrenciler oluşturmaktadır. (Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, 2018)

Nisan 2018 itibarıyla Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'ndan aldığımız bilgilere göre Dokuz Eylül Üniversitesinde Türkiye burslusu olan uluslararası öğrenci sayısı ise 320'dir.

Türkiye'de 06.04.2010 tarihinde 5978 sayılı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun yürürlüğe girmiştir. 02.07.2018 tarihli 703 sayılı KHK kapsamında ilgili kanunun çoğu maddesi mülga edilmiş olup Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçiş ile birlikte 15.07.2018 RG tarihli Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Kararname Numarası: 4) ile Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'nın bağlılığı, görev, yetki ve sorumlulukları yeniden düzenlenmiştir. Kararnameye göre Başkanlık, Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlanmıştır. Başkanlık bünyesinde bulunan Uluslararası Öğrenciler Daire Başkanlığı'nın

önemli görevleri bulunmaktadır. 4 nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 741. Maddesinde yer alan bu görevler aşağıda sayılmıştır.

a) Öğrencilerin, öğrenimleri süresinde ve sonrasında, ülkemizi daha iyi tanımalarını ve ilişkilerin sürekliliğini sağlayıcı yurtiçinde ve yurtdışında çalışmalar yapmak veya benzeri çalışmalar yapan kamu kurum ve kuruluşları, özel kuruluş ile sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarına katkıda bulunmak.

b) Öğrencilere yönelik olarak alınan kararların uygulanmasını ve sonuçlarını takip etmek.

c) Kurum ve kuruluşların yaptıkları çalışmalarla ilgili değerlendirmeler ve analizler yapmak.

ç) Öğrencilerin mezuniyet sonrasında yaşadıkları ülkelerde ilişkilerimizin devamını sağlamak.

d) Görev alanına giren konularda hizmetlerin etkililiğini ve yararlanıcı memnuniyetini analiz ederek araştırmak ve sonuçlarını ilgili kurumlarla paylaşarak gereken çalışmaların başlatılmasını sağlamak.

e) İlgili kurum ve kuruluşların çalışmalarının değerlendirilebilmesi amacıyla veri bankası oluşturmak.

f) Türkiye'ye çeşitli alanlarda eğitim, öğretim, seminer, kurs ve benzeri faaliyetler için gelecek yabancı uyruklu öğrencilere ihtiyaçları doğrultusunda destek vermek.

g) Yurtdışından öğrenim görmek amacıyla ülkemize gelen öğrencilere burs, barınma, iye, sigorta, tedavi ve diğer giderlere ilişkin destek sağlamak.

Özellikle “f” ve “g” maddelerinde yer alan destekler, Türkiye bursluslu uluslararası öğrenciler için geldikleri kente ve üniversiteye uyumda ciddi derecede önemli bir etkiye sahiptir.

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluğu Başkanlığı'nın yürüttüğü plan, program ve projeler ile hem yurt dışında ikamet eden Türk vatandaşlarıyla hem de kardeş topluluklarla olan ikili ilişkiler sağlamlaştırılmakta aynı zamanda ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkilerde aşamalar da kaydedilmektedir. Üniversite eğitimi hayatı boyunca Türkiye'de ikamet eden kültür ve alışkanlıklarını benimseyen Türkiye Bursu ile okuyan öğrenciler daha sonraki süreçlerde yurtdışında Türk kültürünün tanıtılmasında önemli rol üstlenmektedir.

Uluslararası öğrencilerin uyum sorunları Türkiye'de son dönemlerde yoğun olarak araştırılan konuların başında gelmektedir. Farklı birçok araştırmacı Türkiye'de üniversitede öğrenim gören uluslararası öğrencilerin karşılaşılabileceği bazı problemleri ve zorlukları sıralamıştır.

Türkiye'de uluslararası lisans öğrencilerinin sorunlarının tespiti amacıyla yapılan bir çalışmada uluslararası öğrencilerin ekonomik alanda sorun yaşadıkları üzerinde durulmuştur. Buna göre öğrencilerin yaşadıkları şehirde ekonomik olarak zorlanıp burs alamadıkları ve ailelerinin üzerine yük oldukları görülmüştür (Kıroğlu vd., 2010: 31). Uluslararası öğrencilerin sosyo-ekonomik problemleri üzerinde durulan diğer bir çalışmada özellikle kültürel sorunlar üzerinde durulmuştur. Öğrencilerin büyük bir

kısının Türk yemeklerine alışamadığı ayrıca Türk örf ve adetlerini anlamlandıramadığı vurgulanmıştır (Yardımcıoğlu vd., 2017: 235-236). Bir diğer çalışmada ise uluslararası öğrencilerin yaşadığı akademik sorunlar vurgulanmıştır. Buna göre çalıştığı halde başarılı olamayan, öğretim elemanlarıyla ikili ilişkilerinde sorun yaşayan ve öğrenci işlerini yetersiz gören öğrenci sayısının fazlalığı göze çarpmaktadır (Ercan, 2012: 46-55).

Türk soylu olan ve olmayan yabancı öğrencilerin Türkçe öğrenirken yaşadıkları sıkıntıları ölçmek amacıyla yapılan bir çalışmada ise öğrencilerin dil sorunları yaşadığı vurgulanmıştır. Öğrencilerin yaşadığı bu sorunlar nedeniyle akademik ve sosyal alanda sorunlar yaşadığı ifade edilmiştir (Özyürek, 2009: 1830-1835). Uluslararası öğrencilerin sosyal ve psikolojik sorunlarını çözmeye amacı taşıyan bir diğer çalışmada ise kalacak yer sorunu öne çıkmıştır (Şeker & Akman, 2016: 509). Ondokuz Mayıs Üniversitesi’nde öğrenim gören uluslararası öğrencilerin sosyal destek ve yalnızlık düzeylerini ölçen bir çalışmada uluslararası öğrencilerin yalnızlık çektikleri üzerinde durulmuştur (Malekisanimaleki & Altay, 2017: 88-94).

Akraba topluluklar vatandaşı olup Türkiye sınırları içerisinde eğitim gören öğrencilerin yaşadıkları sorunları tespit etmeyi amaçlayan diğer bir çalışma ise Sivas ilindeki Cumhuriyet, Ankara ilindeki Hacettepe ve ODTÜ, Erzurum ilindeki Atatürk Üniversitelerinde 210 öğrenciyle yapılan anket görüşmesini içermektedir. Anket görüşmesine göre Kredi Yurtlar Kurumu’nda yatılı olarak kalan öğrencilerin bir kısmı yurt yönetiminin ilgisizliği üzerine vurgu yapmaktayken bazı öğrenciler ise ulaşım araçlarının kapasitesinin yetersizliğinden dolayı çeşitli sorunlar yaşamaktadır. Bazı öğrenciler ise burs miktarının ihtiyaçlarını karşılamadığını ifade etmektedir (Çağlar, 1999: 139 - 146). Son olarak Kazakistan asıllı öğrencilerin Türkçe dilini öğrenirken yaşadığı sorunları araştıran çalışmada ise uluslararası öğrencilerin kelime eksikliklerinin fazla olduğu bu sebepten dolayı akademik ve sosyal alanda sıkıntı çektikleri vurgulanmıştır (Yılmaz, 2015: 266-270).

Yukarıdaki çalışmalarda da görüldüğü gibi uluslararası öğrencilerin yaşadığı en temel sorunlarının başında dil sorunu, maddi sorunlar, akademik sorunlar ve kültürel sorunlar gelmektedir. Dokuz Eylül Üniversitesi’ndeki uluslararası öğrencilere uygulanacak anket çalışması da özellikle belirtilen konular üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Temel olarak çalışmada “Dokuz Eylül Üniversitesi’nde eğitim alan Türkiye burslusu öğrencilerin yaşamış oldukları uyum sorunları nelerdir?” araştırma sorusuna yanıt aranmıştır.

Çalışmanın amacı, Dokuz Eylül Üniversitesi’nde eğitim alan Türkiye burslusu uluslararası öğrencilerin uyum sorunlarının tespit edilmesidir. Üniversite yaşamına uyumu mükemmelleştirmek için yapılabilecek çalışmaların başında sorunların tespiti ve büyüklüğünün ölçülmesi gelmektedir. Ancak bu yolla gerçekçi çözümler üretilebilir. Belirtilen kapsamda hazırlanan anketimizde temel olarak Türkiye Bursları kapsamındaki uluslararası öğrencilerin,

- dil konusunda yaşadığı sorunların
- maddi konularda yaşadığı sorunların
- sosyo kültürel konularda yaşadığı sorunların
- akademik alanda yaşadığı sorunların neler olduğuna odaklanılmıştır.

Çalışmanın sonuçları, Dokuz Eylül Üniversitesi'nde eğitim gören Türkiye bursları kapsamındaki uluslararası öğrencilerin sorunlarının ve ihtiyaçlarının tespit edilebilmesinde önemli bir gösterge olacaktır. Ayrıca bu sorunların çözümü için gelecekte yapılacak olan çalışmalar, faaliyetler ve kurum içi yol haritaları daha sağlıklı bir şekilde belirlenebilecektir.

YÖNTEM

Türkiye bursları kapsamında öğrenim gören uluslararası öğrencilerin üniversite yaşamına uyumunun değerlendirilmesine yönelik olarak Dokuz Eylül Üniversitesi özelinde anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Araştırma anketi hem Türkçe hem de İngilizce olarak, 27 Nisan 2018-27 Mayıs 2018 tarihleri arasında Dokuz Eylül Üniversitesi'nde Türkiye bursları kapsamında okuyan öğrencilere Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı tarafından alınan izinler doğrultusunda yine Başkanlık aracılığıyla ulaştırılmıştır ve tarafımıza geri dönüşü sağlanmıştır.

Araştırma evreni 320 kişi olup evrendeki öğrencinin tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu süre içerisinde toplam 320 öğrenciden 228'i anket formunu doldurmuştur. Anketlerin geri dönüş oranı %71,25'tir. %95 güven aralığı ve %5 hata payı ile ana kütlede 320 olduğu bir çalışmada anketi yanıtlayan sayısının en az 175 olması gerekmektedir. Bu bağlamda 228 kişinin verdiği yanıtın yeterli olduğu görülmektedir.

Uygulanan Anket; cinsiyet, öğrenim düzeyi ve gelinen ülkenin sorulduğu temel bir bölüm ile dil, maddi, sosyo-kültürel ve akademik sorunların beşli likert yöntemiyle ölçüldüğü dört bölüm halinde uygulanmıştır. Sorularda tutum ölçülmeyip belirtilen alanlarda sorun yaşayıp yaşamadığı sorulmuştur. SPSS 24 programında frekans analizleri gerçekleştirilmiştir. Frekans analizine ilişkin sonuç tabloları ve yorumlar aşağıda sunulmuştur.

BULGULAR

Tablo 1. Cinsiyet

	n	Yüzde (%)
Kadın	82	36.0
Erkek	146	64.0
Toplam	228	100.0

Ankete katılan uluslararası öğrencilerin cinsiyet açısından dağılımını gösteren Tablo 1 incelendiğinde 228 öğrencinin %64'ünün erkek, %36'sının ise kadın olduğu görülmektedir. Erkek ağırlıklı bir öğrenci portföyü bulunmaktadır.

Tablo 2. Öğrenim Düzeyi

	n	Yüzde (%)
Lisans	86	37.7
Yüksek Lisans	79	34.6
Doktora	63	27.6
Toplam	228	100.0

Uluslararası öğrencilerin hangi düzeyde öğrenim gördüğüne ilişkin soruya verilen yanıtlar değerlendirildiğinde ankete katılan uluslararası öğrencilerin %37,7'sinin lisans düzeyinde öğrenim gördüğü, %62,3'ünün ise lisansüstü eğitim görmek için Türkiye'de bulunduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3. Öğrencilerin Geldikleri Ülkeler

Ülke Adı	Sayı	Ülke Adı	Sayı
Afganistan	23	KKTC	2
Kazakistan	12	Sudan	2
Irak	11	Mısır	2
İran	10	Togo	2
Azerbaycan	9	Burkina Faso	2
Cezayir	9	Ukrayna	2
Etiyopya	9	Gine	2
Suriye	7	Tacikistan	2
Yemen	6	Rusya	2
Nijer	6	Pakistan	2
Kongo	5	Fildişi	2
Filistin	5	Dominik	2
Özbekistan	5	Vanuatu	1
Tunus	4	Türkmenistan	1
Madagaskar	4	Mozambik	1
Hindistan	4	Portekiz	1
Somali	4	Libya	1
Benin	4	Cibuti	1
Arnavutluk	4	Kırgızistan	1
Makedonya	4	Gürcistan	1
Moritanya	4	Nijerya	1
Bulgaristan	3	Srilanka	1
Gana	3	Kolombiya	1
Vietnam	3	Suudi Arabistan	1
Lübnan	3	Fas	1
Mali	3	Ruanda	1
Bangladeş	3	Tanzanya	1
Kosova	3	Senegal	1
Yunanistan	3	Gine Bissau	1
Bosna Hersek	3	Peru	1
Zimbabve	3	Kenya	1

Moğolistan	3	Sırbistan	1
Endonezya	2	TOPLAM	228

Ankete katılan öğrencilerin geldikleri ülkeleri gösteren Tablo 3 değerlendirildiğinde, yalnızca belli bir grup ülkeden değil çok farklı ülkelere gelen öğrencilerin olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Dil Konusunda Yaşanan Sorunlar

	Çok Fazla n (%)	Fazla n (%)	Orta n (%)	Az n (%)	Hic n (%)	Toplam n (%)
Günlük yaşamda Türkçe okurken zorluk çekiyorum	6 (%2,6)	16 (%7)	60 (%26,3)	77 (%33,8)	69 (%30,3)	228 (%100)
Günlük yaşamda Türkçe'yi işitsel olarak anlamada zorluk çekiyorum	2 (%0,9)	10 (%4,4)	63 (%27,6)	79 (%34,6)	74 (%32,5)	228 (%100)
Günlük yaşamda Türkçe'yi konuşurken zorluk çekiyorum	7 (%3,1)	13 (%5,7)	54 (%23,7)	81 (%35,5)	73 (%32)	228 (%100)
Derslerde Türkçe okurken zorluk çekiyorum	8 (%3,5)	25 (%11)	66 (%28,9)	76 (%33,3)	53 (%23,2)	228 (%100)
Derslerde Türkçe'yi konuşurken zorluk çekiyorum	16 (%7)	24 (%10,5)	61 (%26,8)	79 (%34,6)	48 (%21,1)	228 (%100)
Derslerde Türkçe'yi işitsel olarak anlamada zorluk çekiyorum	9 (%3,9)	22 (%9,6)	80 (%35,1)	68 (%29,8)	49 (%21,5)	228 (%100)
Dil konusunda yaşadığım zorluklar arkadaş ilişkileri, eğitim vb. bir bütün olarak üniversiteye uyumumu zorlaştırmaktadır	8 (%3,5)	28 (%12,3)	55 (%24,1)	58 (%25,4)	79 (%34,6)	228 (%100)

Yapılan diğer alan araştırmalarında dil sorununun üniversite yaşamına uyumda dikkat çekici bir faktör olduğu görülmüştür. Çalışmamızda ankete katılan Türkiye burslu uluslararası öğrencilerin günlük hayatta ve akademik hayatta okurken, işitirken, konuşurken Türkçe'ye ilişkin yaşadığı sıkıntıların düzeyi ölçülmeye çalışılmıştır. Tablo 4'ten de görüleceği üzere, konuya bir bütün olarak bakıldığında "günlük yaşamda" dil konusunda okurken, işitirken, konuşurken sıkıntı çeken ve uyum sorunu yaşayan öğrenci sayısı "akademik yaşamda" bu sorunu yaşayan öğrenci sayısından bir nebze daha düşüktür. Türkçe'nin akademik olarak kullanımında daha fazla zorlanmaktadır. Türkçe

kullanımıyla ilgili “hiç” sorun yaşamadığını ve “az” sorun yaşadığını belirtenler konuşma, işitme, okuma gibi tüm kullanım durumlarının birlikte değerlendirilmesi durumunda yaklaşık % 50 ile % 67 aralığında dalgalanmaktadır.

Ayrıntıları tabloda bulunmakla birlikte ankete katılanların en az yarısının dille ilgili dikkat çekici bir sorunu olmadığı görülmektedir. “Çok fazla” ve “fazla” dil sorunu yaşadığını belirtenler yine tüm kullanım durumlarının bir bütün olarak değerlendirilmesi durumunda yaklaşık % 5 ile % 17 aralığında dalgalanmaktadır. Yalnızca “hiç” ve “çok az” ile “fazla” ve “çok fazla” yanıtı verenler değerlendirilseydi dil sorununun çok büyük bir sorun yaratmadığı sonucuna doğrudan ulaşabilmek mümkündü. Ancak “orta” derecede sorun yaşıyorum diyenler değerlendirmeye dahil edildiğinde dille ilgili sorun yaşayanların yüzdesel olarak % 36 ile % 48 aralığında dalgalandığı görülmektedir. Bu şekilde dille ilgili “çok fazla”, “fazla” ve “orta” seviyede sorun yaşayanlar birleştirildiğinde oran neredeyse öğrencilerin yarıya yakını seviyesine yükselmektedir.

Tablo 5. Maddi Konularda Yaşanan Sorunlar

	Kesinlikle katılmıyor um n (%)	Katılmıyor orum n (%)	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum n (%)	Katılıyorum m n (%)	Kesinlikle Katılıyorum m n (%)	Topla m n (%)
Üniversite eğitimim için gerekli kaynaklara (kitap, makale vs.) erişim konusunda maddi olarak zorlanıyorum.	33 (%14,5)	63 (%27,6)	48 (%21,1)	51 (%22,4)	33 (%14,5)	228 (%100)
Üniversite eğitimim boyunca barınacağım yere (yurt, ev, vb.) erişim konusunda maddi olarak zorlanıyorum.	49 (%21,5)	57 (%25)	39 (%17,1)	45 (%19,7)	38 (%16,7)	228 (%100)
Mal ve hizmetlere (yiyecek-içecek-giyecek-ulaşım) erişim konusunda maddi olarak zorlanıyorum.	40 (%17,5)	70 (%30,7)	45 (%19,7)	45 (%19,7)	28 (12,3)	228 (%100)

Sağlık alanında ihtiyaç duyduğum mal ve hizmetlere erişim konusunda maddi olarak zorlanıyorum.	48 (%21,1)	74 (%32,5)	50 (%21,9)	32 (%14)	24 (%10,5)	228 (%100)
Sosyal etkinliklere (sinema-tiyatro-müze vb...) erişim konusunda maddi olarak zorlanıyorum.	34 (%14,9)	61 (%26,8)	48 (%21,1)	49 (%21,5)	36 (%15,8)	228 (%100)

Türkiye burslusu uluslararası öğrencilerin durumunu maddi sorunlar noktasında değerlendirdiğimizde ilk olarak kitap, makale, eğitim araç gereci gibi kaynaklara erişimde öğrenciye maddi olarak zorlanıp zorlanmadığı sorulmuştur. Bu soruya “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” yanıtlarını veren öğrenciler birlikte ele alındığında %36,9’luk bir oranı oluşturdukları görülmektedir. “Kesinlikle katılmıyorum” ve “katılmıyorum” yanıtı veren yani bu konuda maddi açıdan zorlanmayan öğrenciler ise %42,1’lik bir oranı oluşturmaktadır. “Ne katılıyorum, ne katılmıyorum” diyen öğrenciler ise %21,1’lik bir orandadır.

Barınma imkânı bakımından maddi açıdan zorlanılıp zorlanılmadığına ilişkin sorulan soruya verilen yanıtlara göre, “kesinlikle katılmıyorum” ve “katılmıyorum” yanıtları bir arada ele alındığında %46,5’inin maddi olarak sorun yaşamadığı ortaya çıkmaktadır. “Kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” yanıtı verenler %36,4 oranıyla yine dikkat çekici bir boyuttadır. “Ne katılıyorum ne katılmıyorum” yanıtı verenler ise %17,1 oranındadır.

Yiyecek, içecek, giyecek, ulaşım gibi mal ve hizmetlere erişim noktasında maddi açıdan zorlanma sorusuna verilen yanıtlara bakıldığında “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” yanıtları birleştirildiğinde %32’lik bir kesimin maddi açıdan zorlandığı sonucuna ulaşılmaktadır. Benzer şekilde “kesinlikle katılmıyorum” ve “katılmıyorum” yanıtları birleştirildiğinde ise %48,2 oranındaki öğrencinin bu konuda herhangi bir maddi sorun yaşamadığı sonucuna ulaşılmaktadır. “Ne katılıyorum, ne katılmıyorum” yanıtı verenler ise %19,7 oranındadır.

Sağlık alanında ihtiyaç duyulan mal ve hizmetlere erişim konusunda maddi olarak zorlanılıp zorlanılmadığının ölçüldüğü soruya verilen yanıtlar incelendiğinde ağırlıklı olarak maddi zorlanmanın olmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır. “Kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” yanıtları bir arada değerlendirildiğinde %24,5’lik bir kesimin sağlık harcamaları bakımından maddi olarak zorlandığı sonucu ortaya çıkmaktadır. “Kesinlikle katılmıyorum” ve “katılmıyorum” yanıtları birleştirildiğinde ise %53,6’lık bir kesimin bu konuda maddi açıdan zorlanmadığını ifade etmek mümkündür. “Ne katılıyorum, ne katılmıyorum” yanıtı verenler ise %21,9 oranındadır.

Üniversiteye uyum sağlamak ve kente uyum sağlamak bir arada ilerleyen bir süreçtir. Bu bağlamda Türkiye burslusu uluslararası öğrencilerin kentteki sinema ve tiyatrolara erişimde maddi açıdan zorlanıp zorlanmadığı ölçülmeye çalışılmıştır. Bu soruya “kesinlikle katılmıyorum” ve “katılmıyorum” yanıtlarını verenler değerlendirildiğinde %41,7’sinin bu konuda maddi açıdan zorlanmadığı görülmektedir. “Kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” yanıtını verenler bir arada değerlendirildiğinde ise %37,3 oranında maddi açıdan zorlanan bir kesim olduğu görülmektedir. “Ne katılıyorum, ne katılmıyorum” yanıtını verenler %21,1 oranındadır.

Tablo 6. Sosyo - Kültürel Konularda Yaşanan Sorunlar

	Kesinlikle katılmıyorum n (%)	Katılmıyorum n (%)	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum n (%)	Katılıyorum n (%)	Kesinlikle Katılıyorum n (%)	Toplam n (%)
Diğer öğrencilerin uluslararası öğrencilere karşı bakışı önyargısızdır ve olumludur.	11 (%4,8)	43 (%18,9)	77 (%33,8)	78 (%34,2)	19 (%8,3)	228 (%100)
Öğretim üyelerinin uluslararası öğrencilere karşı bakışı önyargısızdır ve olumludur.	13 (%5,7)	32 (%14)	64 (%28,1)	91 (%39,9)	28 (%12,3)	228 (%100)
Üniversitede dini ve felsefi düşüncem nedeniyle herhangi bir olumsuz tepkiyle karşılaşmadım.	16 (%7)	20 (%8,8)	37 (%16,2)	90 (%39,5)	65 (%28,5)	228 (%100)
Üniversitedeki sosyal etkinlikler (sinema, tiyatro, spor vb.) sayısal olarak yeterlidir.	20 (%8,8)	42 (%18,4)	88 (%38,6)	59 (%25,9)	19 (%8,3)	228 (%100)
Üniversitedeki sosyal etkinlikler (sinema, tiyatro, spor vb.) nitelik olarak yeterlidir.	18 (%7,9)	39 (%17,1)	96 (%42,1)	60 (%26,3)	15 (%6,6)	228 (%100)
Üniversitedeki sosyal etkinlikler üniversite yaşamına uyumunu kolaylaştırmaktadır.	20 (%8,8)	36 (%15,8)	86 (%37,7)	69 (%30,3)	17 (%7,5)	228 (%100)
Öğrenci kulüplerine üye olmak	18 (%7,9)	22 (%9,6)	95 (%41,7)	72 (%31,6)	21 (%9,2)	228

uluslararası öğrencilerin uyumunu kolaylaştırmaktadır.						(%100)
Üniversite yemekhanesindeki Türk yemeklerini beğenerek tüketiyorum.	18 (%7,9)	35 (%15,4)	63 (%27,6)	80 (%35,1)	32 (%14)	228 (%100)

Türkiye burslusu uluslararası öğrencilerin üniversite yaşamına uyumunu zorlaştıran önemli hususlardan bir tanesi de sosyo-kültürel sorunlardır. Tablo 6’da bir bütün olarak rakamlar ortaya konulmuştur. Bu bağlamda öncelikle diğer öğrencilerin uluslararası öğrencilere karşı ön yargılı ve olumsuz bir bakış açısına sahip olup olmadığına ilişkin soruya verilen yanıtlar değerlendirilmiştir. Ön yargısız ve olumlu bir bakış açısına sahiptir ifadesine “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” diyenler %42,5 oranındadır. Buna karşın “kesinlikle katılmıyorum” ve “katılmıyorum” yanıtını verenler bir bütün olarak değerlendirildiğinde ise %23,7 oranına ulaşılmaktadır. “Ne katılıyorum, ne katılmıyorum” yanıtını verenler ise %33,8 oranındadır. Çok net bir şekilde önyargılı ve olumsuz bir tutum ve bakış açısı var diyenler %25’in altında bir orana sahip olduğundan genel anlamda pozitif bir sonuç ortaya çıkmaktadır denilebilir. Ancak %33,8 ne katılıyorum ne katılmıyorum dediğinden kısmen de olsa olumsuz bir bakış açısı var ama çok da sorun değil gibi bir yaklaşım sergilendiğini görüyoruz.

Öğretim üyelerinin uluslararası öğrencilere karşı bakış açılarının olumlu ve önyargısız olduğuna “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” yanıtını verenler toplandığında %52,2 oranına ulaşılmaktadır. Uluslararası öğrencilerin net bir şekilde yarısı böyle bir negatif bakış açısının olmadığını ifade etmektedir. Olumsuz ve ön yargılı bakış açısı var diyenler ise %19,7 gibi düşük bir orandadır. “Ne katılıyorum, ne katılmıyorum” yanıtını verenler ise %28,1 oranındadır.

Üniversitede dini ve felsefi düşüncem nedeniyle herhangi bir olumsuz tepkiyle karşılaşmadım ifadesine “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” yanıtını verenler birlikte ele alındığında oran %68 olmaktadır. Bu sevindirici bir durumdur. Çünkü üniversite yaşamına uyum sorununda dini ve felsefi düşünce nedeniyle dışlanmak konusu yabancı literatürde önemli bir yer tutmaktadır. Kesinlikle katılmıyorum” ve “katılmıyorum” yanıtını veren yalnızca %15,8 oranındadır. “ Ne katılıyorum, ne katılmıyorum” diyenler de yine %16,2 gibi düşük bir orandadır.

Öz bir şekilde ifade edecek olunursa sosyal etkinlikleri nitelik ve nicelik açısından yeterli görenler ve bu etkinliklerin üniversite yaşamına uyumu desteklediğini ifade edenler %34 - %38 bandında yer almaktadır. “Ne katılıyorum ne katılmıyorum” şeklinde görüş belirtenler ise %37,7 - %42,1 oranları arasındadır. Sosyal etkinliklerin gerek nicelik gerekse nitelik açısından yetersiz olduğunu belirtenler ise sırasıyla % 27,2 ve %25 oranlarına tekabül etmektedir.

Öğrenci kulüplerine üye olmak uluslararası öğrencilerin uyumunu kolaylaştırmaktadır ifadesine “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” yanıtını verenler bir bütün olarak değerlendirildiğinde %40,8 oranına ulaşılmaktadır. “Kesinlikle

katılmıyorum” ve “katılmıyorum” diyenler ise % 17,5 oranındadır. Burada da yine “ne katılıyorum ne katılmıyorum” yanıtını verenler %41,7 ile önemli bir oran olarak karşımıza çıkmaktadır.

Literatürde, uluslararası öğrencilerin öğrenim için gittikleri yabancı ülkedeki yemek kültürüne uyumda zorluk çektiğine yönelik değerlendirmeler bulunmaktadır. Üniversite yemekhaneleri ve yurtlarda verilen yemekler bağlamında uluslararası öğrenciler için konu önemli bir hale gelmekte ve gerçekten uyumla ilgili bir sorun oluşturabildiği anlaşılmaktadır. Üniversite yemekhanesindeki Türk yemeklerini beğenerek tüketiyorum ifadesine “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” şeklinde yanıt verenler toplamda % 49,1 oranındadır. “Kesinlikle katılmıyorum” ve “katılmıyorum” yanıtını verenler bir arada ele alındığında ise oran %23,3 olmaktadır. “Ne katılıyorum ne katılmıyorum” diyenler ise %27,6 oranındadır.

Tablo 7. Akademik Sorunlar

	Kesinlikle katılmıyorum n (%)	Katılmıyorum m n (%)	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum m n (%)	Katılıyorum n (%)	Kesinlikle Katılıyorum n (%)	Toplam n (%)
Üniversitede ders materyalleri yetersizdir.	34 (%14,9)	97 (%42,5)	53 (%23,2)	37 (%16,2)	7 (%3,1)	228 (%100)
Üniversitede eğitimi destekleyici alanlar (Kütüphane, Çalışma Salonları vb.) yetersizdir.	45 (%19,7)	87 (%38,2)	43 (%18,9)	40 (%17,5)	13 (%5,7)	228 (%100)
Üniversite min öğretim elemanı sayısı yetersizdir.	48 (%21,1)	93 (%40,8)	48 (%21,1)	29 (%12,7)	10 (%4,4)	228 (%100)
Üniversite min öğretim elemanı nitelikleri yetersizdir.	54 (%23,7)	92 (%40,4)	50 (%21,9)	27 (%11,8)	5 (%2,2)	228 (%100)

Üniversite mde öğretim elemanları ile iletişim sorunu yaşıyorum.	52 (%22,8)	92 (%40,4)	46 (%20,2)	24 (%10,5)	14 (%6,1)	228 (%100)
Uluslararası öğrencileri yönlendirm e birimleri yetersizdir.	29 (%12,7)	50 (%21,9)	69 (%30,3)	45 (%19,7)	35 (%15,4)	228 (%100)

Uluslararası öğrencilerin üniversiteye uyumunda diğer bir önemli konu da akademik sorunlardır. Akademik sorunlar, ders materyali ve laboratuvar konularından öğretim üyeleriyle ilişkilere kadar geniş bir yelpazede incelenmektedir. Bu bağlamda öncelikle üniversitedeki ders materyallerinin yetersizliğinin sorulduğu soruya verilen yanıtlar incelendiğinde öğrencilerin %57,4'ünün ders materyalleri yetersizdir ifadesine katılmadığı görülmektedir. Yetersiz görenler ise %19,3'lük az bir orana tekabül etmektedir. Yetersizlik yargısına “ne katılıyorum ne katılmıyorum” şeklinde görüş belirtenler ise %23,2 oranındadır.

Üniversitede eğitimi destekleyici alanlar yetersizdir yargısına katılmayanlar %57,9 gibi yarının üzerinde bir orandadır. Bu tip alanların yetersiz olduğu görüşüne katılanlar ise %23,2 ile düşük bir orandadır. “Ne katılıyorum ne katılmıyorum” yanıtını verenlerin oranı ise %18,9'dur. Genel olarak üniversitede öğrencilerin çalışmalarını gerçekleştirebilecekleri alanlar yeterli durumdadır.

Uluslararası öğrencilere “öğretim elemanlarının sayısı yetersizdir” yargısına katılıp katılmadıkları sorulmuştur. “Kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” yanıtları birlikte ele alındığında uluslararası öğrencilerin %17,1 gibi küçük bir kesiminin öğretim elemanı sayısını yetersiz bulduğu görülmektedir. Buna karşın “kesinlikle katılmıyorum” ve “katılmıyorum” yanıtları birlikte ele alındığında ise uluslararası öğrencilerin %61,9'u öğretim elemanı sayısını yeterli bulmaktadır. “Ne katılıyorum ne katılmıyorum” yanıtını veren kesim ise %21,1 oranındadır.

Öğretim elemanlarının sayısal olarak yeterliliği kadar donanımlı ve nitelikli olmaları da önemli bir kriterdir. “Üniversitemin öğretim elemanlarının nitelikleri yetersizdir” yargısına “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” yanıtını verenlerin oranı toplamda %14 düzeyindedir. “Kesinlikle katılmıyorum” ve “katılmıyorum” yanıtları birlikte ele alındığında ise uluslararası öğrencilerin %64,1'inin öğretim elemanlarının niteliklerini yeterli gördüğünü ifade etmek mümkündür. “Ne katılıyorum ne katılmıyorum” yanıtını verenler de yine %21,9 gibi düşük bir orandadır.

“Üniversitemde öğretim elemanları ile iletişim sorunu yaşıyorum” yargısına “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” yanıtını verenler %16,6 gibi düşük bir orandadır. “Kesinlikle katılmıyorum” ve “katılmıyorum” yanıtları birlikte ele alındığında uluslararası öğrencilerin %63,2'sinin öğretim elemanlarıyla bir iletişim sorunu olmadığı anlaşılmaktadır. “Ne katılıyorum ne katılmıyorum” yanıtını verenler de %20,2 oranındadır.

Uluslararası öğrencileri yönlendirme birimlerinin yeterli olup olmadığı sorulmuştur. Türkiye burslusu uluslararası öğrencilerin %35,1'i öğrenci yönlendirme birimlerinin yetersiz olduğu kanaatindedir. Yeterli olduğu görüşünde olanlar ise %34,6 oranındadır. Yetersizdir yargısına "ne katılıyorum ne katılmıyorum" yanıtını verenler %30,3 oranındadır. Olumlu ve olumsuz görüş bildirenler aşağı yukarı aynı orandadır. Net görüş belirtmeyenler de azımsanmayacak bir orandadır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Uluslararası öğrencilerin geldikleri üniversiteye uyumu konusu aynı zamanda bu öğrencilerin geldikleri şehre uyumunu da içermektedir. Bu bağlamda bütüncül bir konu olarak ele alınması önem arz etmektedir. Ancak öncelikle üniversite içindeki uyum sorunu yaratan konuların üzerine eğilmekte yarar bulunmaktadır. Zira sorunlar öncelikle buradan başlamaktadır. Ancak yarattığı etki bir bütün olarak şehri ve ülkenin imajını etkileyebilmektedir. Üniversitenin, şehrin ve ülkenin imajına yurtdışında olumlu katkılar sağlayan ve tanınırlığını artıran bir unsur olarak uluslararası öğrenciler önemli kültür elçisi görevi de görmektedirler. Ancak bu durumun gerçekleşmesi için ülkemize gelen uluslararası öğrencilerin üniversitesiyle bütünleşebilmesi ve olumlu duygular beslemesi büyük önem taşımaktadır. Ayrıca uluslararası öğrencilerin yaşadıkları alanlarda gelir yaratan bir değer oldukları da görülmektedir. Bu noktadan hareketle uluslararası öğrencilerin yaratacağı artı değerden daha fazla faydalanmak isteyen ülkelerin bu öğrencilerin yaşayacağı veya yaşama ihtimali olan sorunlarla daha fazla ilgilenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Belirtilen bağlamda Dokuz Eylül Üniversitesi'nde öğrenim gören Türkiye burslusu uluslararası öğrencilerin üniversiteye uyum düzeylerini ve bunu etkileyen faktörlerin durumunu değerlendirmeye çalışan bu çalışma, üniversitenin yetersiz kalmış olabileceği alanlarda kendisini geliştirmesi için önemli çıktılar sağlamaktadır. Dilsel, mâli, sosyo-kültürel ve akademik açılardan uyum sorunlarını ölçmek amacıyla gerçekleştirilen alan araştırması sonucunda dilsel açıdan gündelik yaşam dilinden ziyade akademik dil kullanımında ve akademik iletişim anlamında Türkçe'nin kullanımında zorlanıldığı gibi bir durum ortaya çıkmıştır. Aşırı olmamakla birlikte öğrencilerde dikkate alınması gereken bir seviyede dil adaptasyon sorununun olduğu anlaşılmaktadır. Dil topluma, şehre ve üniversiteye uyumda en önemli unsurların başında gelmekte olup öğrencilerin başarısına da etki ettiği için çok önemlidir. Uluslararası öğrencilere Türkçe'ye hakim olmaları ve dille ilgili uyum sorunu yaşamamaları için verilen dil eğitimlerinin neden yeterli olmadığından değerlendirilmesi gerekmektedir. Anketimizin sonunda öğrencilere yanıt kısmını açık bırakarak sordüğümüz "eklemek istediğiniz bir şey var mı?" sorusuna verilen yanıtlar analiz edildiğinde, dille ilgili olarak Türkçe hazırlık kurslarında verilen dil eğitiminin yetersiz olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca bu kurslardan çıktıktan sonra Türkçe anlama ve yorumlamanın önemli olduğu ve eski terimlerin çok fazla yer aldığı İnkılâp Tarihi ve Türk Dili derslerinde zorlanıldığı belirtilmiştir. Bu nedenle Türk dili kurslarının niteliği ciddiyle sorgulanmalıdır. Sınıf içerisinde dil konusunda sıkıntı yaşadıklarında çoğu akademisyenin oldukça destek olduğunu belirtmişlerdir. Ancak yüksek lisans ve doktora seviyesinde bir yıllık ders aşamasından sonra bile tez yazmanın dil açısından çok zor olduğu belirtilerek bu sorunun kaynakların başkalarına çevrilerek çözüldüğü ifade edilmiştir. Çoğunlukla tez döneminde öğrencilerin gerek akademik kaynakları gerekse tezi

Türkçe'ye çevirtmek için çok para harcamasının maddi açıdan yıpratıcı olduğu anlaşılmıştır.

Maddi sorunlar Türk öğrenciler kadar uluslararası öğrencilerin de üniversiteye tam anlamıyla uyum sağlamasını engelleyen etkenlerden bir tanesidir. Bir bütün olarak değerlendirildiğinde kitap, makale vb. kaynaklara erişimde öğrencilerin maddi açıdan görece çok sıkıntı yaşamadığı ancak %37 civarında bir öğrencinin böyle bir sorundan bahsediyor oluşunun yine de üzerine eğilimesi gereken bir konu olduğunu bize göstermektedir. Bu bağlamda öğrencilerin kaynaklara erişim imkânının yayıncılarla yapılacak çeşitli protokollerle kolaylaştırılabilme yollarını aramak yararlı olacaktır.

Türkiye bursları kapsamında öğrenim gören uluslararası öğrencilerin her birine yurtlarda barınma imkânının Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından ücretsiz olarak sağlanıyor olması gerçeği ile birlikte değerlendirildiğinde barınma noktasında maddi açıdan zorlananları izah etmek için daha detaylı değerlendirmelere ihtiyaç duyulmaktadır. Lisansüstü öğrencilerin özellikle yurtlarda ders çalışma koşullarının lisanstan farklı olarak kendileri için çok sıkıntılı olduğunu ve ortamın yetersiz kaldığını ifade ettikleri görülmüştür. Ağırlıklı olarak lisansüstü öğrencilerin yurt yerine evde yaşama koşullarına yönelmesi onların barınma noktasında maddi açıdan zorlanabildiği gerçeğini göstermektedir.

Öğrencilerin yarıya yakınının yiyecek, içecek, giyecek, ulaşım gibi mal ve hizmetlere erişimde maddi açıdan zorlanmadığı görülmektedir. Gerek yurtlarda verilen ücretsiz yemek hizmeti gerekse de verilen burslar öğrencilerin bu konudaki ihtiyacını karşılamaktadır şeklinde yorum yapmak mümkündür. Bununla birlikte barınılan yurt dışında yeme –içme harcamaları öğrenci üzerinde önemli bir yük oluşturabilmektedir. Sosyalleşme, üniversite ve kente uyumu sağlama noktasında bu tip harcamaların önemli olduğunu belirtmek gerekir. Bu açıdan burslarının ancak çok temel ihtiyaçlarını karşılamaya yettiğini belirttiklerini de açık uçlu soruya verdikleri yanıtta elde etmek mümkündür.

Türkiye burslusu uluslararası öğrencilere SGK güvencesi kapsamında sağlık hizmetleri sunulmakta olup aile hekimleri, devlet hastaneleri ve üniversite hastanelerinden yararlanma imkânı bulunmaktadır. Hatta apandisit gibi acil müdahale gerektiren ameliyatları da SGK kapsamında yapılmaktadır. O zaman yaklaşık %25'lik bir kesimin neden sağlık hizmetlerine erişimde maddi açıdan zorlandığını değerlendirmek gerekir. Yapılan incelemede eczanelerden temin edilecek ilaç ve ödenecek katkı payı vb. devlete iletilecek payların öğrenci tarafından maddi yük olarak değerlendirildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin yarıya yakınının sinema ve tiyatro faaliyetlerine katılmada maddi açıdan sıkıntı yaşadığı ifade edilebilir. Buradan bursların akademik ve temel ihtiyaçlarını karşılamaya ancak yettiğini değerlendirebiliriz. Zaten öğrenciler açık uçlu soru kapsamında yaptıkları değerlendirmede burslarının çok yeterli olmadığına vurgu yapmışlardır. Yabancı oldukları için hukuken çalışma imkânına sahip olamadıklarını belirterek kendilerine çalışabilme ve bu yolla ek gelir elde edebilme imkânının tanınmasını arzu ettiklerini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte genel olarak maddi açıdan sorun yaşamadığını belirtenlerin sorun yaşadığını belirtenlerden daha yüksek oranda olması Üniversite ve İzmir adına pozitif bir durumdur.

Sosyo-kültürel açıdan uyum bağlamında üniversitenin sosyal olanaklarının sayısal ve niteliksel açıdan yeterliliği önemli bir konu olup genel olarak hem sayısal hem de niteliksel açıdan bu olanakların artırılmasıyla uyum açısından önemli faydalar elde edilebilir. Bu açıdan üniversitenin kendisini daha da geliştirmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Bir diğer husus uluslararası öğrencilere karşı gerek diğer öğrencilerin gerek akademik personelin tutumudur. Buna ilişkin sonuçlar da bir bütün olarak değerlendirildiğinde ciddi bir önyargı, dışlama ya da yabancı düşmanlığı gibi bir tutum olmadığı sonucuna ulaşılmaya sevindirici olmakla birlikte yine de geliştirilmesi ve üzerine eğililmesi gereken bir alan olduğunu da belirtmek gerekir. Uyum daha da iyi hale getirmek için eksikliklerin nereden kaynaklandığını öğrenmek gerekmektedir. Bir bütün olarak değerlendirdiğimizde ve açık uçlu soruya verilen yanıtlarla birlikte analiz edildiğinde cüzi miktarda da olsa olumsuz bakış açısının kültürel açıdan değil uluslararası öğrencilere sağlanan barınma ve burs imkânının diğer öğrencileri rahatsız etmesinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. İdarenin bu yönde dengeleyici mekanizmalar ortaya koyması konuya bir çözüm oluşturabilir.

Çoğunlukla öğretim üyelerinin uluslararası öğrencilere karşı olumsuz bir bakış açısına sahip olmadığını görmekteyiz. Hatta öğretim üyelerinin öğrencilerin dille ilgili olarak zorlandıklarında onları desteklediklerini açık uçlu soruya verilen yanıtlardan görmekteyiz. Ancak aksi yöndeki görüş ve kararsızlar da değerlendirildiğinde uluslararası öğrencilerin bazılarında bu yöndeki görüşün oluşmasına sebep olan herhangi bir durum ya da duyumun ne olduğu ve nereden kaynaklandığına dair çalışmaların yapılması gerekmektedir. Belki çok basit yanlış anlaşılmalarda söz konusudur. Belki de çok önemli tedbirler alınması gereken bir durum söz konusudur. Bunun açıklığa kavuşması için daha ileri ve derin çalışmalar yapılması gerekmektedir. Dokuz Eylül Üniversitesi'nde Türkiye burslusu olarak okuyan uluslararası öğrencilerin dini inanç ve felsefi düşüncelerine gösterilen saygının bu öğrencilerin üniversite yaşamına uyumunu kolaylaştırdığı anlaşılmakta olup bu durum üniversitenin olumlu imajına da büyük katkı sağlamaktadır.

Üniversitedeki sosyal etkinliklerin üniversite yaşamına uyumda pozitif etkileri bulunmaktadır. Bu nedenle yalnızca sayısal açıdan fazlalığı değil aynı zamanda nitelikli oluşu da büyük önem arz etmektedir. Üniversitedeki sosyal etkinliklerin gerek nicelik gerek nitelik açısından yeterli olup olmadığına ilişkin yanıtlar öğrenciler tarafından çok küçük farklarla birbirine yakın değerlendirilmiştir. Keza sosyal etkinliklerin uluslararası öğrencilerin üniversite yaşamına uyumunu kolaylaştırıp kolaylaştırmadığına ilişkin değerlendirmeler de aşağı yukarı aynı orandadır. Ortaya çıkan sonuç, “ne katılıyorum ne katılmıyorum” yanıtını verenlerin sosyal aktivitelere daha fazla yönlenebilmesini sağlamanın önemini göstermektedir. Bu durum doğal olarak etkinliklerin sayısını artırmanın yanı sıra niteliğini artırmakla olabilecektir. Üniversite içi tanıtım tam anlamıyla yeterli olmamaktadır. Öğrencileri bu faaliyetlere katılmak için cezbedecek tanıtım ve teşviklerde bulunulmalıdır. Öğrenci kulüpleri bu cazibeyi ve iletişim ağını yaratmada kullanılabilecek en önemli araçlar arasındadır. Öğrenci kulüplerinin uluslararası öğrencileri üniversiteye uyumda pozitif yönde etkilediği görülmektedir. Ancak kararsız kalanların bu kulüplerle çok ilgili olmayan öğrenciler olduğunu ifade etmek mümkündür. Yapılması gereken bu kararsızlığı ortadan kaldırmaya çalışılmalıdır. Bu nedenle üniversite yönetiminin öğrenci kulüplerine daha fazla fikri ve mali destekte bulunması uluslararası öğrencilerin üniversiteye uyumunda kolaylaştırıcı bir faktör olan kulüpleri daha ileriye taşıyacaktır.

Türkiye burslusu uluslararası öğrencilerin yaklaşık yarısının yemeklerden memnun olduğu, dörtte birinin ise yemekleri hiç beğenmediği anlaşılmaktadır. Açık uçlu soruya bu konuyla ilgili verilen yanıtları incelediğimizde az sayıda da olsa yapılan eleştirilerin çoğunlukla üniversite yemekhanesine değil de kalınan devlet yurtlarındaki yemeklere yönelik olduğu anlaşılmıştır. Eleştirilerin damak tadına uygunsuzluktan ziyade yemeklerin yağlı, makarna ve patates ağırlıklı olması gibi konulara odaklandığı görülmüştür.

Uluslararası öğrencilerin Dokuz Eylül Üniversitesi akademik yaşamına uyumunda ders materyallerinin yetersizliği gibi bir durumdan kaynaklı sorununun olmadığını ifade etmek mümkündür. Üniversitenin ders materyalleri yeterli görülmektedir. Kütüphane ve çalışma salonlarının yeterliliği ve kapasitesi de önemli uyum faktörlerinin başında gelmektedir. Ancak açık uçlu soruya verilen yanıtlar incelendiğinde özellikle doktora seviyesindeki öğrencilerin ayrı çalışma odalarına ihtiyaç duyduklarını belirttiklerini görmekteyiz. Bunun yanında yine uluslararası öğrenci statüsündeki lisansüstü öğrencilerin özellikle kaldıkları yurtlarda mutlaka kendilerine yönelik çalışma odalarının varlığına ihtiyaç duyduklarını belirtmek gerekir. Bu durum üniversite yönetiminin yanı sıra yurt yönetimlerinin ortak akılla çözebilecekleri çok taraflı çalışma süreçlerini gerekli kılmaktadır. Uluslararası öğrencilerin geldikleri üniversitelere uyum sağlamasında ve üniversiteyi benimsemesinde üniversitenin yeterliliği önemli bir konudur. Üniversitenin yeterliliğinin bir boyutu araç, gereç, bina ve teknik altyapı iken diğer bir boyutu ise öğretim elemanlarının niceliksel ve niteliksel açıdan yeterliliğidir. Genel olarak bakıldığında Türkiye burslusu uluslararası öğrencilerin çoğunluğunun Dokuz Eylül Üniversitesi öğretim elemanlarını gerek nicelik gerekse nitelik bakımından yeterli bulduğunu ifade etmek mümkündür. Her ne kadar öğretim elemanlarının sayısı ve niteliği yeterli olsa da üniversite yaşamına uyumda bu öğretim elemanlarıyla iletişimin sağlıklı oluşu da önemli bir etkidir. Açık uçlu soruya verilen yanıtlar incelendiğinde öğretim elemanlarının Türkçe iletişim sorunu yaşayan öğrencilerle gerektiğinde yabancı dille iletişim kurduğu ve öğrencilerin bu durumdan memnun olduğu anlaşılmıştır.

Uluslararası öğrencilerin başları her sıkıştığında veya hangi konuda olursa olsun her zaman başvurabilecekleri danışma ve yönlendirme birimleri üniversite yaşamına uyumda en önemli destek mekanizmalarıdır. “Ne katılıyorum ne katılmıyorum” yanıtı verenler içinde bu destek ve yönlendirme birimini kullanma ihtiyacını hissetmeyen öğrencilerin de bulunduğunu belirtmek gerekir. Genel olarak pozitif bir durum olduğu görülmekle birlikte üniversitenin yönlendirme biriminin yeterliliğinin çok yüksek oranda değerlendirilmediği görülmüştür. Nedenleri ortaya koyup iyileştirme sağlamak için bu konuda daha ileri çalışmalara ihtiyaç bulunmaktadır. Bu nedenle bir bütün olarak bakıldığında uluslararası öğrencileri yönlendirme birimlerinin ne yönden yetersiz görüldüğünü uluslararası öğrencilerle yapılacak daha ileri çalışmalarla ortaya çıkarmak gereklidir. Sistemsel mi, yönetsel mi, mekânsal mı yoksa personel kaynaklı mı eksikliklerin olduğunu tespit ederek iyileştirmelere gitmek mümkün olup hızlıca olumsuz algıyı olumluya çevirmek de mümkündür. Çünkü çok basit bir konu nedeniyle öğrencinin algısı olumsuz dönebilmekte ve cansiperane görev yapan bir birim ve personeli hakkında otomatik olumsuz bir algı oluşabilmektedir. Bu algıların kırılması için geri bildirim mekanizmalarının çok iyi çalıştırılması gereklidir.

Sonuç olarak, Dokuz Eylül Üniversitesi’nde okuyan Türkiye burslusu uluslararası öğrencilerin üniversite yaşamına uyumlarına ilişkin durumun ayrıntıları tablolarda yer

almakla birlikte görünümün genel olarak pozitif olduğu, çok ciddi akut sorunların olmadığı ancak yetersiz kalınan alanlarda iyileştirme süreçlerine ihtiyaç duyulduğu anlaşılmıştır.

KAYNAKÇA

- Atik, H. (2015). Türkiye İçin Orta Gelir Tuzağından Kurtuluş Önerileri. *Sosyoekonomi Dergisi*, 23 (26), 165-174.
- Card, D. (2005). *Is The New Immigration Really So Bad?*. NBER Working Paper No. 11547.
- Chellaraj vd. (2008). The Contribution of International Students to U.S. Innovation. *Review of International Economics*, 16 (3), 444-462.
- Çağlar, A. (1999). Türk Üniversitelerinde Öğrenim Gören Türk Cumhuriyetleri ve Akraba Toplulukları Öğrencilerin Sorunları. *Amme İdaresi Dergisi*, 32 (4), 133-169.
- Dünya Bankası. *Türkiye Gelir Düzeyi Verileri*. 01.04.2018 tarihinde <https://data.worldbank.org/country/turkey?locale=tr> adresinden alınmıştır.
- Ercan, M. S. (2012). *Uluslararası Öğrencilerin Uyum Sorunlarının İncelenmesi ve Bu Sorunların Çözümüne Yönelik Beklentilerin Araştırılması*. (Uzmanlık Tezi). Ankara: T.C Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı.
- Hegarty, N. (2014). Where We Are Now –The Presence and Importance of International Students to Universities in the United States. *Journal of International Students*. 4 (3), 223-235.
- Kıroğlu, K., Kesten A. & Elma C. (2010). Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Lisans Öğrencilerinin Sosyo Kültürel ve Ekonomik Sorunları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (2), 26-39.
- Malekisanimaleki, R. & Altay, B. (2017). Ondokuz Mayıs Üniversitesi’nde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyal Destek ve Yalnızlık Düzeyleri İle Kaygı Durumlarının Belirlenmesi. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1-2-3, 71-96.
- OECD. (2013). *Odadaki Eğitim Göstergeleri*. 14.04.2018 tarihinde [https://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/EDIF%202013--N%C2%B014%20\(eng\)-Final.pdf](https://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/EDIF%202013--N%C2%B014%20(eng)-Final.pdf) adresinden alınmıştır.
- OXFORD Economics. (2013). *The Economic Costs and Benefits of International Students*. 14.04.2018 tarihinde University of Sheffield: https://www.sheffield.ac.uk/polopoly_fs/1.259052!/file/sheffield-international-students-report.pdf adresinden alınmıştır.
- Özyürek, R. (2009). Türk Devlet ve Topluluklarından Türkiye Üniversitelerine Gelen Türk Soylu Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türkçe Öğrenimlerinde Karşılaştıkları Sorunlar. *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 4 (3), 1819- 1862.
- Savaşan, F. (2015). *Renkli Kampüsler*. 20.02.2018 tarihinde PESA Görüş Yazısı: <http://www.pesa.org.tr> adresinden alınmıştır.

- Şeker, B. & Akman, E. (2016). Uluslararası Öğrencilerin Psikolojik ve Sosyo- Kültürel Süreçleri. *Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 41 (3), 504-514.
- T.C. Kalkınma Bakanlığı (2017). *Orta Vadeli Program*. 09.04.2018 tarihinde <http://www.bumko.gov.tr/Eklenti/10807,2018-2020-orta-vadeli-rogrampdf.pdf?0> adresinden alınmıştır.
- UK University (2017). *The economic impact of international students*. 11.04.2018 tarihinde <http://www.universitiesuk.ac.uk/policyandanalysis/reports/Documents/2017/briefing-economic-impact-international-students.pdf> adresinden alınmıştır.
- Yardımcıoğlu, F., Beşel, F. & Savaşan F. (2017). Uluslararası Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Problemleri ve Çözüm Önerileri (Sakarya Üniversitesi Örneği). *Akademik İncelemeler Dergisi*, 12 (1), 203-254.
- Yıldız, A. (2015). Orta Gelir Tuzağı ve Orta Gelir Tuzağından Çıkış Stratejileri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25 (2), 155-170.
- Yılmaz, O. (2015). Türkiye Türkçesi Öğrenen Kazakistanlıların Karşılaştıkları Sorunlar. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 37, 257-275.
- Yükseköğretim Kurumu. *Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi*. 05.04.2018 tarihinde <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden alınmıştır.